

Mikeko Kawakami'nin "Memeler ve Yumurtalar" Romanında Kadın ve Öteki İlişkisi

The Relationship Between Women and the Other in Mieko Kawakami's Novel "Breasts and Eggs"

ÖZET

Mieko Kawakami'nin "Memeler ve Yumurtalar" adlı romanı, kadın kimliğinin inşasını ve ötekileştirilme süreçlerini çok yönlü bir bakış açısıyla ele almaktadır. Eserde, kadınların toplumsal cinsiyet rolleri, beden algısı, annelik ve bireysel özgürlük arayışları gibi temalar üzerinden ele alınışı, Japon toplumunun ataerkil yapısıyla yakından ilişkilidir. Kadın bedeni üzerindeki toplumsal baskılar, güzellik algıları ve annelik kavramı, eserde özellikle vurgulanan konular arasında yer almaktadır. Bu çalışma, romandaki karakterler aracılığıyla, toplumsal normların kadın kimliği üzerindeki etkilerini ve ataerkil sistemin kadın bedeni, kimliği ve yaşamı üzerindeki belirleyici gücünü incelemeyi amaçlamaktadır. Edebiyat, yalnızca bireysel deneyimlerin bir yansıması değil, aynı zamanda toplumsal yapıları ve ideolojileri sorgulayan, eleştiren ve bazen dönüştüren bir alan olarak işlev görmektedir. Toplumun bir parçası olan yazarlar, eserlerinde toplumsal dinamikleri yansıtırken, gelenekler, kültürel değerler ve sosyopolitik gelişmelerle doğrudan etkileşim içindedir. Kadın kimliğinin toplumsal inşası ve ötekileştirilmesi de sosyolojik bir olgu olarak edebiyatın temel inceleme alanlarından biri hâline gelmiştir. Kawakami'nin romanı, toplumsal cinsiyet normlarının bireysel kimlik üzerindeki baskılarını, modernleşme ile geleneksel değerler arasındaki gerilimi ve kadın kimliğini şekillendiren ataerkil yapının dinamiklerini çok yönlü biçimde ele almaktadır. Bu bağlamda, çalışmada sosyolojik eleştiri yöntemiyle Japon toplumunun kültürel kodlarıyla şekillenen kadın kimliğinin, ötekileştirme pratikleriyle toplumsal normlara uyum sağlama çabası arasındaki dinamikler göz önünde bulundurularak kapsamlı bir eleştiri ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mikeko Kawakami, Kadın Kimliği, Ötekileştirme, Japon Toplumunu, Memeler ve Yumurtalar.

ABSTRACT

Mieko Kawakami's "Breasts and Eggs" explores the construction of female identity and the processes of othering from a multifaceted perspective. The novel examines themes such as gender roles, body perception, motherhood, and the pursuit of individual freedom, all of which are closely tied to the patriarchal structure of Japanese society. Societal pressures on the female body, beauty standards, and the concept of motherhood are particularly emphasized throughout the narrative. This study aims to analyze the impact of social norms on female identity through the novel's characters and to investigate the influence of the patriarchal system on women's bodies, identities, and lives. Literature serves not only as a reflection of individual experiences but also as a medium that questions, critiques, and sometimes transforms societal structures and ideologies. As members of society, writers inevitably engage with traditions, cultural values, and sociopolitical developments in their works. The social construction and marginalization of female identity have thus become central subjects of literary analysis within a sociological framework. Kawakami's novel offers a multidimensional portrayal of the pressures exerted by gender norms on individual identity, the tension between modernization and traditional values, and the mechanisms through which the patriarchal structure shapes female identity. In this context, this study employs a sociological critique to examine the dynamics between female identity, shaped by the cultural codes of Japanese society, and the practices of othering that compel women to conform to social norms.

Keywords: Mieko Kawakami, Female Identity, Othering, Japanese Society, Breasts and Eggs.

GİRİŞ

Toplumların tarihsel süreçleri boyunca kimlik kavramı, bireylerin ve grupların kendilerini tanımlama ve anlamlandırma biçimlerinde önemli bir yere sahip olmuştur. Kimlik, bireylerin toplumsal konumunu belirleyen, benlik algılarını şekillendiren ve bireyleri sosyal çevreleriyle etkileşime sokan çok katmanlı bir kavramdır. Bu bağlamda, kimlik yalnızca bireylerin kendilerini tanımlamaları için bir araç değil, aynı zamanda toplumun bireyleri konumlandığı ve sınırlarını belirlediği bir yapıdır. Ancak kimliğin kendini tanımlama süreçlerinde bireyin dışındaki öğelerden etkilenmesi, kimlik kavramını "öteki" olarak adlandırılan başka bir kavrama bağlı hale getirir. Zira öteki, bireyin kendini tanımlarken ne olmadığına dair bir referans noktası olarak, kimliğin inşasında merkezi bir rol oynar.

Literatürde "öteki" kavramı, Michel Foucault, Simone de Beauvoir ve Edward Said gibi düşünürler tarafından kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Foucault, iktidarın ötekileştirme süreçlerinde nasıl bir kontrol mekanizması oluşturduğunu ve bu yolla bireyler üzerinde ne şekilde tahakküm kurduğunu tartışırken, Beauvoir, kadının toplumsal

Engin Bölükmeşe¹
Merve Karan²

How to Cite This Article

Bölükmeşe, E. & Karan, M. (2025). "Mikeko Kawakami'nin "Memeler ve Yumurtalar" Romanında Kadın ve Öteki İlişkisi", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:10, Issue:1; pp:37-49. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14943300>

Arrival: 31 December 2024
Published: 28 February 2025

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Doç.Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, Eskişehir, Türkiye.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karşılaştırmalı Edebiyat ABD, Eskişehir, Türkiye.

normlar doğrultusunda erkekler tarafından nasıl “öteki” olarak konumlandırıldığını ele almıştır. Beauvoir’e göre, kadınlar, toplumun ataerkil yapısı gereği erkekler tarafından belirlenen normlara uymaları beklenen, ikinci plana itilen bir öteki olarak görülürler. Edward Said ise Şarkiyatçılık adlı eserinde Batılı toplumların Doğu’yu “öteki” olarak tanımlamasını ve bu algının sömürgeci politikaları nasıl meşrulaştırdığını ele alır. Bu bağlamda ötekileştirme, iktidar yapılarının tahakküm kurma aracı olarak toplumlar ve bireyler üzerinde uyguladığı, bireyin kimliğini sınırlandıran bir süreç olarak belirginleşmektedir.

Öteki kavramı bağlamında kadın kimliği çalışmaları, ataerkil toplum yapılarının kadını sürekli olarak belirli bir sınırlama içinde tutma çabalarını ve kadının bireysel kimlik oluşturma süreçlerini araştırmaktadır. Yapılan bu çalışmalar, ötekileştirmenin birey üzerinde nasıl yabancılaşmaya yol açtığını ve toplumsal cinsiyet rollerinin, kadın kimliğinin sınırlı bir alanda kısıtlanmasını nasıl pekiştirdiğini gözler önüne sermektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği üzerine yapılan feminist çalışmalar, kadının ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda kendini ifade etme biçimlerinin, erkek egemen toplum yapısı içinde nasıl sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu tür çalışmalar, kadınların ötekileştirilme süreçlerinde güzellik algılarından çalışma koşullarına, annelik rollerinden cinsiyet normlarına kadar pek çok unsurun etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Kadının toplumsal normlara uyması beklenirken bireysel istek ve arzularını ifade etme çabası, toplumsal yapının kadına karşı “öteki” olarak davranmasına da neden olmaktadır.

Sosyolojik eleştiri yöntemi, edebi eserlerin toplumsal bağlam içinde ele alınmasını amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu yöntem, edebiyatın, yazarın yaşadığı dönemin kültürel, ekonomik ve toplumsal yapılarına dair bir yansıma olduğunu varsayar. Özellikle kadın kimliği ve ötekileştirilme süreçleri gibi toplumsal meseleler, bu yöntemin analizine zengin bir perspektif sunar. Bu bağlamda, “Memeler ve Yumurtalar” adlı eser, Japon toplumunun ataerkil yapısını ve bu yapının kadın kimliği üzerindeki etkilerini incelemek için önemli bir zemin sunmaktadır. Edebiyatın toplumsal gerçeklikleri yansıtan ve eleştiren bir işlevi olduğunu kabul edilen sosyolojik eleştiri, bu makalede Kawakami’nin romanının, Japon toplumundaki ataerkil yapılar ve toplumsal normlarla şekillenen kadın kimliğini anlamak için uygulanacak bir araç olarak kullanılacaktır.

Çalışma kapsamında ele alınan “Memeler ve Yumurtalar” romanı, Japon toplumundaki kadınların ötekileştirilme sürecini dramatik bir üslupla ortaya koyar. Mieko Kawakami’nin kaleme aldığı bu eser, kadının toplumsal rolünün, cinsiyet normları doğrultusunda nasıl şekillendiğini ve kadınların bireysel kimlik inşa süreçlerinin bu normlar tarafından nasıl sınırlandırıldığını gözler önüne sermektedir. Roman, ataerkil yapının baskısı altında kadınların kendi kimliklerini inşa etme çabalarını ve bu çabaların toplum içinde nasıl karşılandığını ele alır. Eserde yer alan karakterler, kadınların toplumsal normlara uyma zorunluluğu ve özgürleşme çabaları arasındaki çatışmayı yansıtarak, kadın kimliğinin ötekileştirilme sürecini farklı açılardan aktarır.

Sonuç olarak, bu çalışma, Kawakami’nin “Memeler ve Yumurtalar” romanındaki kadın karakterlerin, toplum içinde “öteki” olarak konumlandırılma biçimlerini ve bu süreçlerin kadın kimliği üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada, Japon toplumunun kültürel kodlarıyla şekillenen kadın kimliğinin, ötekileştirme pratikleriyle nasıl şekillendiğini inceleyecektir.

YÖNTEM

Bu çalışmada, Mieko Kawakami’nin “Memeler ve Yumurtalar” adlı romanı, sosyolojik eleştiri yöntemi çerçevesinde incelenecektir. Sosyolojik eleştiri, edebi eserlerin yazarın yaşadığı dönemin toplumsal, kültürel ve ideolojik bağlamıyla ilişkilendirilerek analiz edilmesini sağlar. Bu yöntemde, bir eserin yalnızca bireysel bir anlatı olmadığı, aksine toplumsal gerçekliklerin yansıması ve bu gerçekliklere yönelik bir eleştiri olduğu kabul edilir. Dolayısıyla, edebiyatın toplumu anlamaya ve toplumsal yapıların sorgulanmasına katkıda bulunma kapasitesi, bu yaklaşımın temel varsayımlarından birini oluşturur. Nitekim, Berna Moran eserinde, eleştiri tarihçilerinin, sağlanan bilimsel başarılar ve bilimsel yöntemler sayesinde bu yüzyılda sosyolojik eleştiri yönteminin öznelcilikten kurtularak sağlam sonuçlara varma ihtiyacından doğduğunu ifade ettiklerini belirtir (bkz. Moran, 2002, s.83). Bu doğrultuda, sosyolojik eleştiri, bir eserdeki karakterleri, olay örgüsünü ve temaları incelerken, bunların toplumdaki güç ilişkileri, cinsiyet rolleri ve kültürel normlar gibi unsurlarla nasıl etkileşim içinde olduğunu değerlendirir. Bu bağlamda, “Memeler ve Yumurtalar”, Japon toplumundaki kadınların ötekileştirilme sürecini ve ataerkil normların bireysel kimlik üzerindeki etkilerini anlamak için güçlü bir analiz zemini sunmaktadır.

Çalışmada, eserin bireysel hikâyeleri aşan bir toplumsal eleştiri sunduğu varsayımından hareketle, Japon toplumunun kültürel kodlarının, ataerkil yapının ve toplumsal cinsiyet normlarının karakterlerin kimlik inşasında nasıl bir rol oynadığı detaylı bir şekilde incelenecektir. Romanda yer alan karakterlerin, toplumsal normlara uyum sağlama ya da bu normlara karşı direnme süreçleri, toplumsal dinamikler ışığında değerlendirilecektir. Özellikle kadınların ötekileştirilme deneyimleri, eserdeki olay örgüsü, karakterlerin diyalogları ve içsel çatışmaları üzerinden analiz edilecektir. Bu kapsamda, sosyolojik eleştiri yöntemi, yalnızca bireysel bir okuma değil, aynı zamanda toplumsal yapıların nasıl yeniden üretildiğini ve bu yapıların birey üzerindeki etkilerini gözler önüne seren bir analiz aracı olarak kullanılacaktır.

ÖTEKİLEŞTİRME SÜRECİNDE KADIN KİMLİĞİ

Çalışma, kadının toplumdaki yeri ve eserde nasıl aktarıldığı ekseninde işleneceğinden, var olan toplum yapısındaki bir ötekileştirmeden de söz edilebilir. Bu bağlamda “kimlik” ve “kadın kimliği” kavramlarına değinmek yerinde olacaktır.

“‘Kimlik’ kavramı, günümüzün en çok tartışılan ve sosyal bilimler, kültür ve siyaset alanlarını derinden etkileyen önemli kavramlardan biridir (Dalbay, 2018, s.162).” Çeşitli bilim dalları ve disiplinlerle etkileşimde bulunması, kimlik üzerine birçok farklı tanımın geliştirilmesine olanak tanımaktadır. “Tüm bu tanımlamalar arasında, Türk Dil Kurumu sözlüğünde kimlik, “toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü; etiket” şeklinde tanımlanmaktadır (bkz. <https://sozluk.gov.tr/>.” Bu tanımda yer alan “etiket” kavramı önemli bir yer tutmaktadır; zira kimlik, toplum ile birey arasında bir bağ işlevi görür ve bu bağlamda toplumun bireye, bireyin de kendisine belirli etiketler atfetmesine yol açar. Bireyin üzerine yapıştırılan bu etiketler, onun ait olduğu topluma mensup olma durumunu vurgularken, aynı zamanda bireyin kim olmadığını da belirtir. Bu nedenle kimlik kavramı, aslında, “kim olunmayı” yani “ötekini” de yapılandırmaktadır.

Öteki kavramını yalnızca “kim olunmayan” olarak tanımlamak doğru olsa da yetersizdir; çünkü öteki, çok daha derin ve karmaşık bir kavramdır. Her ne kadar öteki, bireyin kim olmadığını, yani kendilik dışında kalan unsurları tanımlasa da, aynı zamanda bireyin kimliğini de şekillendirir. Zira bir kişi, tam da o kişi olduğu için öteki konumundadır. Öteki olarak anılmasının nedeni ise, onun özgünlüğü ve farklılığıdır. Böylelikle, ötekinin kim olduğunu kesin olarak belirlemek güç bir hâl alır; zira her birey, her zaman başka biri için öteki konumundadır. Bireyin benzersizliği ötekileştirme sürecini kaçınılmaz kılar. Bu noktaya kadar daha çok birey odaklı bir ötekileştirme süreci ele alınmış olsa da, ötekileştirme bir gruba yönelik de olabilir. “Foucault'nun belirttiği gibi, ötekileştirme süreci iktidar yapılarıyla yakından ilişkilidir; zira bir kişi veya grup ötekileştirildiğinde, bu süreç aslında ötekinin zayıflıklarını vurgularken, ötekileştirenlerin kendilerini daha güçlü konumda görmelerine yol açar (Rynjah, 2022, s.172).”

Kimliğin öteki ile ilişkisine ek olarak, bireyin tüm özelliklerini kapsayan kimlik kavramının cinsiyet ile olan ilişkisi de son derece önemlidir; çünkü cinsiyet, çeşitli unsurların yanı sıra, her zaman kimliğimizin temel bir bileşeni olmuştur. Kimliğin cinsiyet ile ilişkisi, bireyin toplumsal rolü ve kimlik inşasında kritik bir faktördür. Cinsiyet, bireyin toplumdaki konumunu belirleyen temel unsurlardan biridir ve bireyler, toplumsal normlar ve beklentiler doğrultusunda cinsiyetlerine dayalı kimlikler geliştirirler. Bu bağlamda, cinsiyet kimliği bireyin psikolojik cinsiyeti olarak adlandırılabilir olup, bireylerin varoluşsal maskülenliği veya feminenliği şeklinde ifade edilebilir (bkz. Spence, 1984, s.83; akt. Palan, 2001, s.1). Bu kimlik, bireyin kendisini nasıl tanımladığı, toplumun onu nasıl algıladığı ve toplumsal ilişkilerdeki konumunu nasıl şekillendirdiği üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Toplumun cinsiyetle ilgili kalıpyargıları, bireylerin kendilerini tanımlama biçimlerini etkilerken, aynı zamanda cinsiyet temelli ayrımcılık ve ötekileştirme süreçlerine de yol açabilir. Bu bağlamda, kimlik ve cinsiyet arasındaki ilişki, bireyin öz kimliğini oluşturmasında ve toplumsal dinamikler içerisinde kendini konumlandırmasında belirleyici bir rol oynar.

Kadınların, yalnızca biyolojik cinsiyetleri nedeniyle hem bireysel hem de grup düzeyinde ötekileştirilmesi, toplumsal cinsiyet normları, ataerkil güç yapıları ve tarihsel olarak yerleşmiş hiyerarşilerle derin bir şekilde bağlantılıdır. “Sanayi devrimiyle birlikte çocukların eğitim kurumlarıyla, erkeklerin üretim kurumlarıyla kamusal alana yayılmalarıyla yaşamları aile ile sınırlı kalan kadınlar ekonomik ve siyasal olumsuzluklar yaşamaya başlamışlardır (bkz. Üste, 2015, s.108).” Az sayıda çalışan kadın içine farklı sorunlar ortaya çıkmıştır. “Sanayi devriminin başından beri erkekle kadına farklı çalışma alanları sunulmuş, genelde kötü çalışma koşulları, az ücret, niteliksiz iş gücü kadınlara verilmiştir (Sevim, 2005, s.37).” Kadınların daha düşük ücretlerle çalıştırılmasının ve kadınlara niteliksiz işlerin sunulmasının arkasında, kadının fiziksel olarak erkeklerle aynı güce sahip olmaması, adet görmesi ve çocuk doğurması gibi biyolojik özellikler bulunmaktadır (Shalini ve Aruna, 2022, s.21).” Bu biyolojik özellikler, ataerkil sistem tarafından güçsüzlükle ilişkilendirilmiş ve kadının daha zayıf bir cins olarak algılanmasına yol açmıştır. Ancak, bu bakış açısı eleştiriye açıktır; çünkü adet görme ve çocuk doğurma gibi süreçler, aslında dayanıklılık ve acıya karşı direnç gerektiren biyolojik süreçlerdir. Bu durum, ataerkil sistemin kadınların biyolojik özelliklerini yanlış yorumlayarak, gerçeklikten kopuk ve yanıltıcı bir düşünce yapısı üzerine inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Kadınların toplumsal statüsünü belirlerken kullanılan bu yanlış biyolojik yorumlar, cinsiyetler arasındaki eşitsizliği pekiştiren ideolojik bir temele dayanmaktadır.

Görüldüğü üzere, erkek egemen toplumsal yapılar, kadınları belirli rollerle sınırlayarak, onların ötekileştirilmesine zemin hazırlar. Kadının ötekileştirilmesi durumu kadına ve erkeğe verilmiş cinsiyet rollerinde de net bir şekilde kendini belli etmektedir. Toplum, erkekleri güçlü, kuvvetli, evin geçimini sağlayan bireyler olarak tanımlarken, kadınlara ise evdeki işler, çocuk bakımı ve eşlerine destek gibi daha naif, duygusal ve ev içi sorumluluklar yüklemektedir. “Zaten, kadına yüklenen toplumsal roller kapsamında kadının ilk iletişim kurduğu ve sosyalleştiği mekan olan aile kadının kimlik tanımlamasında kilit rol oynamaktadır (bkz. Aktaş, 2013, s.55).” Kadın, toplum tarafından belirlenmiş olan bu rollere uygun davranmalıdır. Buradan da anlaşılmaktadır ki, kadınların, erkeklerden insaniyet temelinde değil, cinsiyet temelinde farklı davranmaları beklenir. Ataerkil ilkeler çerçevesinde şekillenen

ilişkiler, kadının toplumdaki rolünün belirleyici bir öneme sahip olmadığı, yalnızca bir ast-üst ilişkisi biçiminde var olduğunu gösterir. “Bu ataerki toplumsal yapı, kadınlara öteki ve yabancı muamelesi yaparak, onların varoluşsal meselelerini ve toplumla ilişkilerini kurmanın bir yolunu bulmaları için iktidardaki erkeklerin insafına terk etmektedir (Munawar ve Chaudhary, 2022, s.181).” “Kadının varoluşu, erkeğin izin verdiği sınırlar içerisine hapsolmuş (bkz. Yılmaz, 2018, s.56)”; kadınların öteki ya da ezilen olarak görülmediği bir dönem tarih boyunca var olmamış, bu durum toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin günümüzde kabul gören bir gerçeklik ve toplumsal düzenin temel yapısı haline gelmesine yol açmıştır.

Kadının öteki olarak tanımlandığı alanlardan biri de ataerki sistemin kadından beklentileri çerçevesinde şekillenen güzellik anlayışıdır. Kadınlar, annelerinden, akranlarından, işverenlerinden ve medya aracılığıyla sürekli olarak güzel olmaları gerektiği mesajını almaktadır. Bu mesajlar, heteroseksüel erkeklerin kendilerini güzel bulması veya cinsel arzu duyması durumunda ancak değerli olduklarını ifade eden sosyal bir inanç sistemi oluşturur. Kadınlar, kendilerini bu heteroseksüel erkeğin bakış açısıyla değerlendirmeye teşvik edilmektedirler. “Bu konuda, Julien Benda Uriel’s Report’da (1926) yapılan cinsiyet temelli ötekileştirme incelemelerinde erkeğin bedeninin kadının bedenine ihtiyacı olmadan, kendi anlamını oluşturduğundan; oysa kadının bedeninin erkeğe referans vermeden anlamdan yoksun olduğundan bahsedilmiştir (akt. Yavuz ve Küngürü, 2017, s.408).” Yüzyıllar boyunca kadınlar, bu normatif erkek bakışına maruz kalmış ve fiziksel olarak genellikle imkansız olan katı güzellik standartlarına uyum sağlama çabası içerisinde olmuşlar, bu süreçte de güzellik endüstrisinin yönlendirmelerine başvurmuşlardır. “Sonuç olarak, erkek kendini kadın olmadan düşünebilmekte ancak kadın kendini erkek olmadan düşünememektedir” (bkz. Coşkuner Kalın, 2016, s.228).

Erkek egemen toplumsal yapı, siyaset ve eğitim gibi her türlü alanı kontrol altına aldığı gibi, güzellik endüstrisini de yönetmektedir. Erkekler tarafından kontrol edilen bu endüstri, kadınları çoğunlukla yalnızca birer nesneye indirger ve onların zihinlerinde derin bir çatışma yaratır. Dahası, bu endüstri, ana akım medyanın da desteğiyle, erkek bakışına hitap eden idealize edilmiş güzellik standartlarına uymayan kadınları ötekileştirmek için güçlü bir araç olarak işlev görmektedir. “Erkek bakışı, kadına yalnızca güzelliği üzerinden, yani onun cinsel tatmin sağlama potansiyeliyle, henüz kanıtlanmamış yeteneklerini ve ayrıcalıklarını bahşedebilir” (Schutte, 2012). Ancak, eril düzen içerisinde güzelliğin, kadının isteklerine ulaşması için bir araç olarak işlev görmesi, kadının kendisini estetik standartlara uymadığı sürece, ne kadar çaba sarf ederse etsin, değersiz hissetmesine yol açar. Sonuç olarak, kadınlar yalnızca kadın oldukları için değil, aynı zamanda kendi cinsiyetleri içerisinde de erkeklerin belirlediği standartlara uyup uymamaları üzerinden bir ötekileştirme süreci yaşamaktadır.

Anlaşılabileceği üzere, kadınların cinsiyetleri üzerinden ötekileştirilmesi, toplumsal normlar ve beklentilerle derinleşmesine ilişkilidir. Toplum, kadınları belirli güzellik standartlarına ve toplumsal rollere uymaya zorlayarak, kimlik bilinçlerini olumsuz yönde etkiler. Bu süreç, erkek bakış açısının hakim olduğu bir sosyal inanç sistemi tarafından desteklenir ve kadınların yalnızca cinsel nesnelere olarak görülmesine yol açar. Dolayısıyla, toplumda varolan bu eril düzen kadınların özgün kimliklerini inşa etmeleri engellenirken, cinsiyet temelli ayrımcılığın derinleşmesine de zemin hazırlanmaktadır.

JAPONYA’DA KADIN KİMLİĞİ ÜZERİNE TOPLUMSAL BİR İNCELEME

“Japonya, sosyal beklentilerin, geleneksel davranış kalıplarına uyma konusunda güçlü bir baskı uyguladığı, nispeten muhafazakâr ve kolektif odaklı bir kültüre ev sahipliği yapmaktadır (Gray, 2022, s.143).” Ancak, bu kültürel yapının kökenlerine bakıldığında, başlangıçta farklı bir tablo olduğu ve zaman içinde önemli değişim ve dönüşümlerin yaşandığı görülmektedir. Bu bağlamda, Japonya’da kadınların toplumsal rollerini daha kapsamlı bir şekilde değerlendirebilmek için kadın kimliğinin tarihsel gelişimine odaklanmak büyük bir önem arz etmektedir.

“Antik Japonya’da kadınların rolü, farklı zaman dilimlerinde, çeşitli etkiler nedeniyle tutarsızlıklar göstermektedir. Bu tutarsızlıkların başlıca kaynağı din olarak öne çıkmaktadır (Silva, 2010, s.1).” “Japonya, başlangıçta her ne kadar anaerki bir kültüre sahip olsa da, önce Budizm’in ardından Konfüçyüsçülüğün benimsenmesiyle birlikte, tahminen M.S. 6. yüzyıldan itibaren katı bir ataerki toplumsal yapıya geçiş yapmıştır (Joyce, Paulson ve Powers, 1976, s.4, Silvia, 2010, s.1; akt. Gray, 2022, s.144).” Budizm ve Konfüçyüsçülüğe ek olarak, Japonya’nın kültürel değerleri ve tutumları üzerinde Şintoizm’in de önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte, Japonya’da ilk dönemlerde var olan anaerki toplum yapısının kökenleri, Şinto mitlerine dayandırılabilir.

“Şintoizm inancına göre, Japon imparatorluk ailesinin atası olduğuna inanılan Tanrıça Amaterasu, zeka, güzellik, bereket ve saflık gibi mükemmeliyetin sembolü olarak tasvir edilmektedir (Silva, 2010, s.1).” “Amaterasu’nun kadınsılığı bir zayıflık olarak görülmemiş; aksine, bu özellikler takdir edilmiş ve bu durum toplumu, antik Japon kadınlarına karşı olumlu, neredeyse saygı dolu bir tutum sergilemelerine teşvik etmiştir (Villa, 2019, s.62).”

“Şintoizm inancının tam aksine, tarihsel süreçte Japon toplumuna uyarlanan Budizm, kadınlara karşı son derece olumsuz bir tutum sergilemiş ve kadınların doğuştan kötü bir doğaya sahip olduklarını ileri sürmüştür (Villa, 2019, s.62).” Ayrıca, Budist öğretilere göre, aydınlanmaya ulaşmak isteyen bir kadının önce erkek bedenine sahip olması gerektiği, ancak bu şekilde Amida Buda’nın Arı Toprağı’nda yeniden doğabileceği ifade edilmektedir. Aiko (1993),

bu düşüncenin feminist bir perspektiften değerlendirildiğinde cinsiyetçi bir söylem taşıdığını belirtmemektedir. Kadınların, ancak kadın bedenini küçümseyerek ve erkek bedenine sahip olarak aydınlanmaya ulaşabileceklerini savunan bu öğretiyi, kadın bedeninin kirli ve günahkâr olarak kabul edilmesi anlamına gelir. “Başka bir deyişle, “kadın olmak, bu dünyadaki en kötü ve en mutsuz durum” olarak kabul edilmektedir (Aiko, 1993, s.20).” “Silva da Budizm’in, Şintoizm’in kadınlara yönelik geliştirdiği birçok olumlu yaklaşımı gerilettiğini vurgular ve Budist öğretilerin ataerkil bir çerçevede yapılandırıldığını destekler (Silva, 2010, s.1; akt. Villa, 2019, s.62).” “Öte yandan, Budizm’de kadının konumu daha geniş bir perspektiften incelendiğinde, kadınların içinde bulunduğu kölelik ve eşya olma konumundan kurtulup, bağımsız bir birey olma imkânı elde ettikleri ve sosyal yapının bir parçası haline geldikleri görülmektedir (bkz. Arslan, 2014, s.174).” Bu bağlamda, Budizm içinde kadının konumunun tarihsel süreçte değişim göstermesi, Japonya’da kadının toplumsal rolündeki tutarsızlıkları pekiştirmektedir.

Konfüçyüsçülük da Budizm gibi Japon toplumu üzerinde derin izler bırakmış ve ataerkil düzeni pekiştirmiştir. “Konfüçyüsçü öğretiler, toplumsal hiyerarşi ve düzenin korunmasına büyük önem verirken, aile ilişkileri ve cinsiyet rolleri konusunda katı kuralları belirlemiştir. Konfüçyüs öğretisine dayanan 2000 yıllık feodal toplum yapısı, “üç yol gösterici ve beş erdem” kuralını temel almaktadır (Wang, 2004, s.3; akt. Azertürk ve Akman, 2018, s.10).” “Buradaki “üç yol gösterici ve beş erdem” kuralı, feodal toplum sistemi içerisinde oldukça geniş bir kitleye hitap eder. Üç yol göstericiden kasıt şudur; “yönetici, tebaası için yol göstericidir”, “baba, oğlu için yol göstericidir”, “koca, karısı için yol göstericidir” (Azertürk ve Akman, 2018, s.10).” Anlaşılabacağı üzere, kadın ile kocası arasındaki ilişki, yönetici ve tebaası arasındaki ilişki gibi bir ast-üst ilişkisi olarak tanımlanmıştır. “Dahası, kadını ast-üst ilişkisine mahkûm eden toplum yapısı, kadının evde olmasının ona saygınlık getireceğine dair bir anlayış benimsemiştir (bkz. Allen, 1958, s.39).” Bu durum da kadını, diğer ataerkil toplum yapılarında olduğu gibi evde hapsedmiştir.

Japonya’daki kadınların tarihsel süreçteki toplumsal rollerine bakıldığında, “öteki” kavramı ile sıkça ilişkilendirilen bir konumda oldukları görülmektedir. Kadınlar, Budizm ve Konfüçyüsçülük gibi düşünce sistemlerinin etkisiyle erkek egemen bir toplumda “öteki” olarak konumlandırılmış, toplumsal düzende dışlanmışlardır. Kadının, erkekle eşit görülmemesi ve toplumsal rollerinin sınırlandırılması, onları toplumun merkezi konumundan uzaklaştırarak, “öteki” bir pozisyona itmiştir. Özellikle ataerkil düzenin pekişmesiyle, kadının sadece ev içi rollerle sınırlandırılması ve kamusal alandan dışlanması, bu ötekileştirme sürecini derinleştirmiştir.

Japonya’nın tarihsel arka planına kısaca değinildiğinde, görüleceği üzere, birçok farklı kültürden etkilenmiş olmasına rağmen, toplum içinde kadınların konumu zaman içinde değişim göstermiştir. “19. yüzyılın sonlarına kadar erkeklerin topluma katkıları, üretkenlik ve askeri hizmetle ölçülürken, kadınlar ev içi sorumlulukları ve gelecek neslin yetiştirilmesi üzerinden değerlendirilmektedir (Araújo, 2012; akt. Villa, 2019, s.64).” Dahası, 20. yüzyılın başlarında devreye giren “ie” adı verilen Japon hane sistemi, kadın ve erkeklerin cinsiyete dayalı rollerini daha da pekiştirmiştir.

“‘İe’ sistemi, nesiller boyunca devam edecek şekilde tasarlanmış bir sosyal yapıdır. Bu sistemde aile ocağı, aile adı ve meslek, babadan en büyük oğula devredilir ve böylece nesiller boyu sürebilen bir baba soy hattı oluşturur (Sakata, 2013).” “‘İe’ sisteminde, ailenin en büyük oğlu yasal mirasçı olarak kabul edilirken, kız çocukları ancak ailede erkek çocuk bulunmadığında mirasçı olabilir (Ogawa, 1992, s.118).” “Aile, “koshu” olarak adlandırılan aile reisi tarafından yönetilir ve bu aile reisi evin erkeğidir. Koshu’nun hukuki yetkileri oldukça geniştir. Örneğin, aile üyeleri reşit olsalar bile evlenmek için koshu’nun onayını almak zorundadırlar. Koshu, aile üyelerinin ikamet yerini belirleyebilir ve kendisine itaat etmeyenleri aileden çıkarma yetkisine sahiptir (Ogawa, 1992, s.117).” Bu bağlamda, ataerkil yapı sadece antik Japonya’da değil, modern Japonya’da da uzun süre boyunca, hatta hukuki olarak kabul görmüştür. “21. yüzyıla gelindiğinde, bu aile sistemi büyük ölçüde ortadan kalkmış gibi görünse de günümüzde aile, evlilik ve kadın-erkek ilişkileri, “ie” öncesi dönemdeki yapısıyla benzerlikler taşımaya devam etmektedir (Sakata, 2013).”

Tüm bu tarihsel süreçten hareketle, Japonya’nın kolektif zihniyetinde kadının toplumsal olarak sınırlandırılmasına dair güçlü bir düşünsel birikimin var olduğu anlaşılmaktadır. Modern Japonya’da kadın haklarına yönelik çeşitli çalışmalar yürütülmüş ve feminizm önemli bir gelişim göstermiş olsa da, Budist ve Konfüçyüsçü inançlar ve geçmişte uygulanmış hukuki aile yapıları, köklü cinsiyet normları üzerinde hâlâ belirgin bir etkiye sahiptir. Bu normlar, hem kadınları hem de erkekleri derinden etkilemeye devam etmektedir. Bu bağlamda, Japonya’daki kadınların karşılaştığı zorlukların, geçmişten günümüze taşınan bu derin toplumsal ve kültürel kodların etkisiyle şekillendiği yorumu yapılabilir.

Japon toplumuna yerleşmiş olan mevcut kültürel kodlar, toplumun kolektif zihniyetine öylesine derinlemesine işlemiştir ki; “2012’de yapılan bir hükümet anketine göre erkeklerin %50’si ev işlerinin tamamen eşleri tarafından yapılmasının daha iyi olduğunu düşünürken, kadınların %60’ı erkekler ile aynı şekilde düşünmektedir. Benzer şekilde, erkeklerin %75’i evin erkeğinin asıl geçim sağlayan kişi olması gerektiğini ifade ederken, kadınların %80’i erkeklerin bu görüşüne katılmaktadır. Çocuk sahibi olduktan sonra kadınların çalışmaya devam edip etmemesi gerektiği sorulduğunda ise, erkeklerin %40’ı kadınların çalışmaya devam etmemesi gerektiğini belirtirken, kadınların %55’i bu görüşü desteklemektedir (Cabinet Office, 2011, s. 14-17; akt. Gray, 2022, s.146).” Bu veriler, Japonya’da

yapılan yakın tarihli bir çalışmada dahi toplumsal cinsiyet rollerinin büyük ölçüde değişmediğini ve bu rollerin toplumda hâlâ güçlü bir şekilde benimsendiğini göstermektedir.

“Dahası, Dalton'un cinsiyet rolleri üzerine yaptığı araştırma, Japon toplumunda kadınların ev içi sorumluluklar üstlenmesi ve daha da önemlisi annelik rolünü benimsemesi yönünde belirgin bir eğilimin hâlâ var olduğunu ortaya koymaktadır. Bu eğilim, kadınların dışarıda bir iş sahibi olmaları veya Japon hükümetinde pozisyon elde etmelerine rağmen devam etmektedir (Dalton, 2013; akt. Belarmino ve Roberts, 2019, s.274).” “Bu durum, anneliğin istihdamdan daha öncelikli olduğunu ifade eden bir anlayışı yansıtmaktadır (Lebra, 2007; akt. Belarmino ve Roberts, 2019, s.274).” “Ancak her Japon kadını çocuk sahibi olmayı tercih etmemekte ve hem finansal kazanç sağlamak hem de zorunlu toplumsal geleneklerden kaçmak amacıyla Batı ülkelerindeki fırsatları değerlendirmeyi seçmektedir (Kelsky, 2001 akt. Belarmino ve Roberts, 2019, s.274).” “Japonya'da kalmayı tercih eden kadınlar ise, erkek meslektaşlarıyla birlikte ekonomik hayata katılmak zorunda oldukları gibi, son derece geleneksel cinsiyet rollerine uyum sağlamak zorundadır. Bu nedenle, modern bir kadının Japonya'daki rolü zorludur; kadınlar, kişisel, geleneksel ve toplumsal değerler arasında denge kurmaya çalışmaktadır (Akazawa, 2011; Goldstein-Gidoni, 1999; Kitagawa, 2011; akt. Belarmino ve Roberts, 2019, s.274).”

“Goldstein-Gidoni'nin (1999) yaptığı araştırma, Japon kadınlarının geleneksel değerlere uygun bir şekilde davranabilmek için çaba sarf ettiklerini ve bu doğrultuda geleneksel bağlamda kadınsı beceriler olarak görülen çiçek düzenleme veya törenler ve bayramlar için kimono giymeyi öğreten kurslara katıldıklarını ortaya koymaktadır. Bu kadınlar kimono giyerek, topluma, kendilerini toplumun onlara biçtiği rolü uygulayan, kocalarına uygun bir Japon kadını olarak sunmaktadırlar (Goldstein-Gidoni, 1999; Robertson, 2005; akt. Belarmino ve Roberts, 2019, s.274).” Kadınlar, erkeklerin gözünde güzel görünerek ve topluma yerleşmiş geleneksel değerleri uygulayarak, aslında kadınlıkla doğrudan ilişkisi olmayan kadınlık değerlerini öne çıkardıklarını düşünmektedirler. Bu durum, yetişkin kadınlar ve genç kızlar üzerinde olumsuz bir etki yaratmakta; zira kadınlar, toplumsal cinsiyet beklentileri ile Japon toplumunun üretken bireyleri olarak kendilerine biçilen rolleri dengede tutmaya çalışmaktadırlar. Bu dengeyi sağlamak, kadınların kişisel kimliklerini ve toplumsal rollerini yeniden değerlendirmelerini gerektirmektedir.

Toplumsal hayatta dengeyi sağlamak zorlanan kadınlar, iş gücü piyasasında da çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Japonya'da çalışan kadınlar, yalnızca kariyerlerini bırakıp ev hanımı olmaları yönündeki kültürel beklentilerle değil, aynı zamanda yaygın cinsiyetçi düşünce yapılarıyla ve bu düşüncelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmış olan kadınların zorlayıcı veya “kadınlık” kavramıyla ilişkilendirilmeyen işleri yapamayacağı algısıyla da mücadele etmektedirler. Bu durum, kadınlara uygun ve tatmin edici iş fırsatlarının sunulmaması gerçeğini de beraberinde getirmektedir. “İş yerinde erkeklerin önceliklendirilmesi, kadınların genellikle düşük maaşlı yarı zamanlı işlere yönlendirilmesine yol açmaktadır (Villa, 2019, s.68).” “Kadınlara gerçek bir işin sağlanmaması sonucunda düşük rütbeli işlerde çalışan kadınlar genellikle “ofis hanımları” veya “ofis çiçekleri (shokuba no hana)” olarak anılmakta ve çay servisi yapmak ya da sekreterlik gibi basit görevlerle sınırlandırılmaktadır (Grant, 2016, s.11).” Kadınlara yönelik bu tür tanımlamalar, onların iş hayatında yer alsalar dahi ev içi sorumluluklarını üstlenmeye devam etmeleri gerektiği yönündeki beklentiyi pekiştirmiştir. “Bu durum, Japonya'daki mevcut koşullarda, kadınların ev içi sorumluluklarının, çalışıyor olsalar dahi, azalmadığını göstermektedir (bkz. Zhou, 2015, s.114).”

Kadınların hem toplumsal hayatta hem de iş yaşamında sürekli olarak kadınlık özellikleriyle ilişkilendirilmesi, Japonya'daki ataerkil cinsel değerleri daha da pekiştirmektedir. Kadının maruz kaldığı bu ayrımcılık, kadınların cinselleştirilmesini artırmaktadır. Dahası, kadınlar toplumsal hayatta dengeyi sağlama konusunda nasıl zorlu bir süreçten geçiyorlarsa, cinsellik söz konusu olduğunda da benzer bir mücadele vermektedirler. Kadınlar, hem iş yaşamında hem de özel hayatlarında güzel olmak ve cinsellikle ilişkilendirilen değerleri temsil etmek zorunda kalırken, aynı zamanda uygun bir kadınlık sergileyebilmek için erkeğe boyun eğme zorunluluğunu da içeren karmaşık bir dengeyi sürdürmek durumundadır.

“Kadının iş yaşamında dahi güzelliğini koruması gerekliliği, Belarmino ve Roberts'ın (2019, s.281) makalesinde röportaj yapılan beş katılımcının kadınların moda için uygun veya sevimli görünmesi gerektiğini belirtmesiyle örneklendirilebilir. Bu örneğe ek olarak, makalede röportaj yapılan diğer beş katılımcı, Japon kadınlarının görünüm beklentilerinin bir parçası olarak makyaj yapmalarının önemine dikkat çekmiş ve bir katılımcı, “Japonya'da iş yerinde makyaj yapmazsak, bu kaba bir davranış olarak kabul edilir ve patron: ‘Bence lütfen biraz makyaj yapın’ der,” şeklinde açıklamada bulunmuştur.” Japon kadınlarının bu söylemleri, Japonya'da kadının toplumsal hayatta cinselleştirilmesine dair bir kanıt niteliği taşımaktadır.

Modern Japonya'da da kadınlar, antik Japonya'da olduğu gibi toplumsal ve ekonomik alanlarda “öteki” olarak konumlandırılmaktadır. Geleneksel cinsiyet rollerinin yanı sıra, erkeklerin evin geçimini sağlaması gerektiği düşüncesi, kadınların büyük ölçüde ev içi sorumluluklara ve annelik rolüne yönelmesine yol açmaktadır. Çalışma hayatına katılan kadınlar ise genellikle düşük rütbeli pozisyonlara yönlendirilmekte ve fiziksel görünüşleri üzerinden değerlendirilerek ayrımcılığa uğramaktadır. Bu koşullar, kadının toplumda tam anlamıyla kabul görmemesine, erkeklerle eşit kabul edilmeyen ve toplumda dışlanan bir “öteki” olarak varlığını sürdürmesine neden olmaktadır.

Japonya'nın hem modern toplum yapısı hem de tarihsel sürecine bakıldığında, ülkenin modernleşmesine ve Batılı idealleri benimsemesine rağmen, kadınların toplumsal konumları ve varlıkları açısından birçok erkek egemen ilkenin sürdürüldüğü görülmektedir. Bu ataerkil perspektif nedeniyle, Japon kadınları, diğer ataerkil değerlerin benimsendiği toplumlarda olduğu gibi, ev hanımı olma ve çocuk doğurma rollerini benimsemek zorunda hissetmektedir. Kadına yüklenen tüm bu toplumsal kodların değişebilmesi ve Japonya'da arzulan cinsiyet eşitliğine ulaşabilmesi için kültürel tutumların değiştirilmesiyle başlayacak bir dizi değişim gerçekleştirilmelidir. Bu konuda önemli bir ilerlemenin sağlanabilmesi için değişimin öncelikle küçük ölçekli adımlarla başlamalıdır. Bu değişim sürecinde en önemlisi, toplumda kadınların hür iradesinin var olduğuna dair bir bilincin normalleştirilmesidir. Ancak bu, daha küçük ve daha gerçekçi hedeflerin gerçekleştirilmesiyle elde edilebilecek uzun vadeli bir süreçtir.

MEMELER VE YUMURTALAR ROMANINDA “KADIN” VE “ÖTEKİ” İLİŞKİSİ

“Memeler ve Yumurtalar” eserinin yazarı Mieko Kawakami, 1976 yılında Osaka'da düşük gelirli bir ailede dünyaya gelmiştir. “14 yaşında çalışmaya başlayan Kawakami, daha sonra müzik kariyerine adım atmış; ancak bir dizi albüm sonrasında yazarlık kariyerine odaklanmak amacıyla müzik kariyerini sonlandırmıştır (bkz. Preethi ve Bhuvana, 2024, s.63).” Romanındaki ana karakterlerden biri gibi hosteslik yapmış olan yazar, edebiyat dünyasına şiir ile giriş yapmış ve ilk şiir kitabı Nakahara Chuya Ödülü'ne layık görülmüştür. Dahası, yazar, cinsellik, aile ve kadınlık konularında açık sözlü yazılar kaleme alan ve bu yönüyle tanınan popüler bir blog yazarıdır. “Kawakami, bu yazılarından birinde kadınları uzun zamandır göz ardı edilen ev işlerini ve bakım görevlerini bırakmaya teşvik etmekte; annelerin ve eşlerin yalnızca ev işleri yapan, tüm ailenin bakımından sorumlu bireyler olduğu varsayımını reddetmeye ve kadınlar ile erkeklerin benzer insan özelliklerine sahip olduğunu göstermeye yönelik bir çağrıda bulunmaktadır (Kawakami, 2024).”

Yazarın “Memeler ve Yumurtalar” adlı eseri, orijinal olarak 2019 yılında Japonca kaleme alınmış, 2020 yılında İngilizceye, 2023 yılında ise Türkçeye kazandırılmıştır. Roman, “Birinci Kitap 2008 Yaz” ve “İkinci Kitap 2016 Yaz - 2019 Yaz” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. “Romanın başındaki zaman ibareleri, çeviride kaybolan önemli bir nüans olarak başkarakter Natsume Natsuko'nun ad ve soyadında yer alan “yaz” kelimesine vurgu yapmaktadır (Kawakami, 2023, s.8).” Bu durum, romanın ana konusunun aslında Natsume Natsuko'nun söz konusu zaman dilimindeki yaşamını yansıttığını göstermektedir. Ancak romanın içeriğini bu şekilde özetlemek, oldukça yüzeysel bir yaklaşım sergileyecektir. Zira eserin yazılmasındaki esas amaç, toplumsal baskılar ve beklentilerin kadın kimliği üzerindeki etkilerini üç ana karakter aracılığıyla derinlemesine incelemektir.

Eser, başkarakter Natsuko'nun günlük yaşamından bir kesit sunarak başlar. Natsuko, Tokyo'nun dinamik ve yoğun atmosferinde, roman yazma hayalini gerçekleştirme çabası içinde olan, azimli bir yazardır. Natsuko'nun ablası Makiko bir gün Osaka'dan Tokyo'ya onu ziyarete gelir. Makiko, hayatını tamamen dış görünüşüne adanmış, özellikle de memelerine kafayı takmış, düşük maaşla hosteslik yapan bir kadındır. Makiko'ya bu yolculuğunda, kadınlık kavramından duyduğu derin korku nedeniyle annesiyle iletişimi kesmiş olan on iki yaşındaki kızı Midoriko eşlik etmektedir. Midoriko, bu korkularını aşamadığı için annesiyle konuşmayı reddetmekte ve yalnızca yazılı olarak iletişim kurmayı tercih etmektedir. Birçok açıdan benzerlik gösteren bu üç kadın, kadınlığın ve Japon toplumunda bir kadın olarak “öteki” olmanın farklı yönlerine odaklanmaktadır.

Natsuko ve Makiko, bir kadın olarak “öteki” konumunda olma durumunu ilk kez toplum içinde değil, aile içinde deneyimlemişlerdir. Natsuko, eserin başlarında ailesini anlatırken babası hakkında şu ifadeleri kullanır:

“Uyurken ya da televizyon izlerken, hatta durup dururken bile birden sinirlenir, içkili olduğunda bazen öfke patlaması yaşar ve annemi yumruklardı. Böylesi anlarda bir sebep bulur ve Makiko'yla bana da vururdu. Hepimiz o küçük adamdan nefret ederdik (Kawakami, 2023, s.17).”

Bu durum, Natsuko ve Makiko'nun aile içindeki ataerkil baskıyı nasıl deneyimlediklerini ve kadın olarak “öteki” konumunda bulduklarını gözler önüne sermektedir. Ataerkil düzenin kadın üzerindeki baskısının bir yansıması olan aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en belirgin tezahürlerinden biridir. Bu şiddetin temelinde, erkeğin iktidarını sürdürme çabası ve kadının itaatkar bir konuma zorlanması bulunmaktadır. Böyle bir toplumsal düzen, kadının aile içinde özgürleşmesini ve kendini gerçekleştirmesini engelleyerek onu “öteki” konumunda tutmakta ve birey olma mücadelesini zorlaştırmaktadır.

Eserde kadının ev içi şiddet deneyimi yalnızca Natsuko ve Makiko karakterleri üzerinden aktarılmamaktadır. Natsuko'nun arkadaşı Rie Konno da bu konunun ele alınmasında önemli bir karakterdir. Rie, Natsuko ile buluşmasında aile hayatındaki zorluklardan bahsederken, büyüdüğü evi şu sözlerle tanımlar:

“Biz ağzımızı açıp da bir şey diyemediğimiz bir ortamda büyüdük. Çocuktum, üstelik kız çocuğu olduğumdan normal bir insan olarak kabul edilmedim. Babamın annemi bir kez başka adıyla çağırdığını işitmedim. Hişt, ya da sen gibi şeyler derdi. Azıcık bir olayda bile hemen vurması, bir şeyleri kırıp parçalaması olağandı, onun yanında hep tedirgindik. ... Annemse bunlara gülüp geçiyor, babamın banyosunu hazırlıyor, yemeğini yapıyordu; üstüne bir de kayınpederi ve kayınpedersinin bakımını en iyi şekilde yürüttü ölene dek. Miras falan da kalmadı evet, annem ‘vajinalı bedava işgücü’ idi (Kawakami, 2023, s.249).”

Rie Konno'nun yaşadığı bu deneyimler, toplumun kadına yüklediği rollerin katılığı ve bu rollerin dayattığı sınırlamaları ve Japon toplumunda ev işlerinin “kadının biyolojik yatkınlığı” üzerinden tanımlandığını (Karakaya, 2018, s.73) gözler önüne sermektedir. “Ev kadınları, ev içerisinde çamaşır yıkama, bulaşık yıkama, yemek yapma, çocuk bakımı, yaşlı bakımı, temizlik gibi işlerin tamamını herhangi bir ücret karşılığı olmadan yapmaktadırlar (Karakaya, 2018, s.75).” Bu bağlamda Rie Konno'nun annesini “vajinalı bedava işgücü” olarak nitelemesi, kadının emeğinin toplumsal olarak nasıl değersizleştirildiğini ifade etmektedir. Kadının ev içi emeği karşılığında bir ekonomik değer elde edememesi, onu hem sosyal hem de ekonomik anlamda bağımlı bir konuma itmekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmektedir. Kadının bu görünmeyen emeği, onun toplum içindeki ötekileştirilmiş konumunu pekiştirirken, bireysel özgürlüğünü ve eşitlik talebini de zayıflatmaktadır. Toplumsal yapı içerisindeki bu iş bölümü, kadınların ekonomik bağımsızlık kazanmasını engelleyerek, onları ev içinde ve dışında ikincil bir konumda tutmaya devam etmektedir.

Anlaşılmaktadır ki, kadın ev içerisinde yalnızca fiziksel şiddete değil, aynı zamanda psikolojik şiddete de maruz kalmaktadır. Kadınların ev içindeki emeklerinin karşılığını alamaması, ruhsal sağlıklarını olumsuz yönde etkilemekte ve toplumsal beklentiler altında sürekli bir stres yaşamalarına yol açmaktadır. Ev işlerini yaparken karşılaştıkları bu baskılar, kadınların öz değerlerini sorgulamalarına ve yetersizlik hissine kapılmalarına neden olmaktadır. Sonuç olarak, bu durum, kadının psikolojik açıdan maruz kaldığı şiddeti daha da derinleştirmektedir.

Toplum tarafından kadınlara yöneltilen en büyük psikolojik şiddet biçimlerinden biri, beden nosyonu üzerinden gerçekleştirilmektedir. “Sosyal ve kültürel yapılar, bir kadının erkekleri çekmek için kusursuz ve çekici bir bedene sahip olması gerektiği yanılsamasını yaratmaktadır (Shalini ve Aruna, 2022, s.20).” Kadına yapılan bu baskının oluşum nedeni, daha önce de değinildiği üzere, ataerkil sistemin kadından beklediği güzellik anlayışıdır. Kadınların ötekileştirilmesinde erkeğin kadın bedenine bakış açısı, oldukça belirleyici bir yere sahiptir. Bu bakış açısı, toplumsal normlar ve kültürel değerlerle şekillenen bir çerçevede, kadınların öz kimlikleri üzerinde derin etkilere yol açarak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin pekişmesine katkıda bulunmaktadır.

“Özellikle Japonya gibi Doğu Asya ülkelerinde, kadınların güzelliğine özel bir vurgu yapılmakta ve kadınların görünüm olarak yumuşak ve narin olmaları gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, Doğu Asya'da güzellik bilinci derin bir şekilde kültüre işlemiştir. Kadınlar, toplum tarafından şekillendirilen bu görünümü korumak amacıyla çeşitli estetik cerrahilere başvurmaktadır. Bu bağlamda, görülmektedir ki kadınlar hiçbir zaman bir özne olarak değil, yalnızca bir nesne olarak algılanmıştır (Shalini ve Aruna, 2022, s.22).”

Kadınların erkek egemen dünyada erkek tarafından oluşturulmuş kusursuz nitelendirilmesine uymak için estetik cerrahilere başvurması durumu, romanda Makiko'nun hikayesi aracılığıyla okuyucuya aktarılmaktadır. Makiko'nun Tokyo'ya, ablası Natsuko'nun yanına asıl geliş nedeni, meme ameliyatı olmak istemesidir. Makiko, bu durumu daha Tokyo'ya gelmeden önce ablası Natsuko'ya telefonda “Meme ameliyatı olmayı düşünüyorum” (Kawamaki, 2023, s.37) diyerek ifade eder. Memelerini büyütme kararı alan Makiko, meme ameliyatlarının ardındaki acıyı bilmesine rağmen böyle bir adım atmıştır. Okuyucu, Makiko'nun tüm bu meme ameliyatlarının ardındaki acıyı bildiği gerçeğini, onun ağzından çıkan cümleler aracılığıyla öğrenir:

“Bedenine birkaç delik açılıyor, kalın bir iğne mi demeli tüp mü, işte öyle bir şey konuluyor içine. ... Yol açarken kullanılan bir alet var ya, onun gibi bir şey; insan vücudunu inşaat alanı gibi kullanıyor (Kawamaki, 2023, s.43).”

Makiko'nun bu ifadelerinden anlaşılmaktadır ki kadınlar, bedenleri için toplum tarafından oluşturulmuş normlara uyma amacıyla resmen işkence çekmektedir. Kadın bedeninin ötekileştirilmesi, toplumsal normlar ve beklentiler tarafından şekillendirilen bir süreçtir; bu süreç, kadınların bedenlerinin yalnızca estetik bir nesne olarak görülmesiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda erkek bedeninin gözünde bir “öteki” olarak konumlandırılmasına yol açar. “Kadının gençliğini ve güzelliğini muhafaza eden bu estetik ameliyatlar, aslında ataerkil bağlamın merkezindedir ve kadınların bedenlerini patolojik kılarak sömürmektedir (Öztürk, 2012, s.279).” Erkek bedenine dair normlar, genellikle güç, kontrol ve dayanıklılık gibi kavramlarla tanımlanırken, kadın bedeni sürekli olarak güzellik standartlarına tabi tutulmakta ve bu standartların dışına çıkması durumunda toplumsal baskı altına alınmaktadır.

Erkek bedeninin sürekli olarak güç ve dayanıklılık gibi kavramlarla tanımlanmasının aksine, kadın bedeni genellikle şirinlik ve güzellik gibi daha yüzeysel niteliklerle adlandırılmaktadır. Bu durum, romanda Makiko'nun memeleri üzerine Natsuko'nun söylemleri ile vurgulanmaktadır:

“Güzel ya da şirin gibi şeyler denmesi de iğrenç olmaz mı? Güçlü, siyah, iri memelerin hegemonyası yok mu acaba memeler dünyasında? O devir de gelir belki. Belki de gelmez” (Kawakami, 2023, s.60).

Natsuko'nun bu söylemleri, Makiko'nun memelerinin estetik olup olmadığının ötesinde bir anlam taşımaktadır ve kadınların bedenleri ve varlıkları üzerindeki ataerkil hegemonyanın sorgulanmasına olanak tanımaktadır. Natsuko'nun ifadeleri, kadınların gelecekte bedenlerinin ve varlıklarının erkeklerle eşit tutulup tutulmayacağına dair belirsizlikleri ve soruları akıllara getirmekte, toplumsal normların yeniden değerlendirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

Makiko'nun kendini toplum tarafından belirlenen standartlara uymaya zorlamasının arka planında, yaptığı iş yatmaktadır. "Makiko, bir barda hostes olarak çalışmakta ve bu pozisyon, onun erkeklerle flört etmesini ve içki satın alınmasını teşvik etmesini gerektirmektedir (Mohammad, 2023, s.3059)." Makiko'ya göre erkeklerin onu beğenmesi, onunla flört etmesi, böylelikle, içki satabilmesi için genç ve güzel olması gerekmektedir. Bu durum, romanda çalıştığı yerin patronu Mama'nın, yıllardır orada çalışan Suzuka'ya düşük bir ücret vermesi; ancak yeni çalışmaya başlayan Jing Li'ye, yalnızca genç olması ve bu sebepten dolayı erkek bakış açısıyla doğru orantılı olarak daha çekici olduğu için daha yüksek bir ücret sunmasından anlaşılmaktadır.

"O kız Çin'den gelmiş, Japonca öğrenmiş, okuyup ailesi için çaba gösteriyor" demiş Mama. Bunun üzerine Suzuka da, 'Ben de Kore'den geldim ve ben de ailem için çabalıyorum' diye yanıt vermiş, ağlayarak. Mama da, 'Jing Li genç. Henüz üniversite öğrencisi. Ona değer. Yapacak bir şey yok' demiş (Kawamaki, 2023, s.99)."

Alıntıda da açıkça görüldüğü üzere, kadınların bir işteki emekleri ve çabaları, erkek egemen toplumun değerleriyle şekillenen iş gücü dinamikleri içerisinde göz ardı edilmektedir. Bu bağlamda, kadınların iş hayatındaki başarıları, yalnızca fiziksel çekicilikleriyle ilişkilendirilmektedir. Bu durum, kadınların ötekileştirilmesini pekiştirerek, mesleki varlıklarını toplumsal normlar tarafından belirlenen estetik standartlarla sınırlamaktadır.

Makiko'nun meme ameliyatına olan takıntısı, yalnızca çalıştığı hosteslik mesleğiyle ilgili değil, aynı zamanda annelikle de doğrudan ilişkilidir. Makiko, meme ameliyatını, çocuğunu yalnız büyütme çalışan bir kadın olarak, onu çok çalışmaya zorlamış anneliğinden uzaklaşmanın bir yolu olarak görmektedir. Romanda, Makiko memelerinin rahatsız edici bulduğu görüntüsünü anneliğe atfeder. Memelerinin tatmin edici olmayan şekli, doğum yapma ve emzirme ile ilişkilendirilmiştir ve Makiko bu durumu acı verici bir şekilde tasvir etmektedir

"Çocuk doğurana kadar böyle değildi" dedi Makiko. 'Pek değişmemiş de olabilir, önceden de güzel değildi ama açıkçası bu kadar da çirkin değildi' (Kawamaki, 2023, s.59)."

"Makiko'nun meme takıntısının annelikle olan derin bağı, romanın orijinal adı olan "Chichi to ran"ın iki farklı şekilde, yani "Memeler ve Yumurtalar" ve "Süt ve Yumurtalar" olarak çevrilebilmesiyle daha da belirgin hale gelmektedir (Alzate, 2020, s.515)." "Chichi" kelimesinin bu farklı iki anlamı, Makiko'nun bedeni üzerindeki kaygılarının yalnızca estetik bir arayıştan ibaret olmadığını, aynı zamanda annelik kimliği ve rolüyle olan çatışmasını da vurgulamaktadır. Dolayısıyla bu bağlamda, meme takıntısı, estetik kaygıların ötesinde, annelik deneyiminin Makiko'nun beden algısını nasıl şekillendirdiğini ve bu algının onun içsel dünyasında nasıl bir yer edindiğini de gözler önüne sermektedir.

Makiko'nun hayatta çektiği zorluklar sebebiyle zihninde oluşmuş olan olumsuz annelik algısı, kızı Midoriko'ya da yansımıştır. Midoriko, roman boyunca yazdığı mektuplarla kadınlığın ne kadar korkutucu bir şey olduğundan bahseder. Midoriko'nun anneliğin korkunçluğuna dair en can alıcı söylemlerinden bazıları şunlardır:

"Oradan kan gelmesiyle kadın oluyorsun, bir kadın olarak yeni bir canlı doğuruyorsun ve bu büyük bir his oluyor; iyi de neden? Bunun neden iyi bir şey olduğu düşünülüyor? Ben öyle olduğunu düşünmüyorum. Anneme bakıyorum, her gün yorgunluktan bitap düşene kadar çalışıyor; ne için? Kendi yorgunluğu yetmezmiş gibi neden bir de bedeninden başka birini çıkarıyor, neden?! (Kawakami, 2023, s.45)"

"Doğmadan önce doğurmak mı? Doğurmadan önce içimden onu söküp almak ve parça parça etmek istiyorum. Neyine nesi bu! (Kawakami, 2023, s.111)"

Midoriko'nun bu söylemleri, 12 yaşında bir kız çocuğunun annesinin durumunu ne kadar içselleştirdiğini gözler önüne sermektedir. Kadınlar, gözlerinin önündeki kadın figürlerinin çektiği sıkıntıları görerek büyümekte ve daha çocuk yaşta itibaren bir kadın olarak "öteki" konumunda olduğu gerçeğini içselleştirerek büyümektedir. Bu konunun çocuk yaşta içselleştiriliyor olması, kişi gelecekte her ne kadar bilinçlenirse bilinçlensin, kadının toplumun ona uygun gördüğü konumdan kendini ayırtmasını engellemektedir. Makalenin daha önceki kısımlarında erkekler ve kadınlar ile yapılan röportajlardaki değerler, kadınların erkeklerin görüşlerini desteklemesi ve kendilerini erkeklerin onlar için uygun gördükleri konumlara uygun görmeleri de bu sebepten kaynaklanmaktadır.

Romanın ana karakteri Natsuko, kadınlık ve annelik konularında, kız kardeşi Makiko ve yeğeni Midoroki gibi karmaşık duygulara sahiptir. Natsuko, bir çocuk sahibi olma arzusuyla yanıp tutuşmakta ancak cinsel ilişki kuramamaktadır. Bu durum, onu çocuk sahibi olabilmek için alternatif yollar arayışına yöneltmektedir. Natsuko'nun bu arayışları, kadınlığın ne anlama geldiği hakkında kafasında birçok soru işareti oluşmasına neden olmaktadır. Makiko, cinsel ilişkiye girememesine rağmen, kendi varlığından ve iradesinden ödün vererek, toplumun ona biçtiği rollere uyum sağlamaya çalışır:

"Konu seks olunca hislerimi açıkça söyleyemiyordum. Benden nefret etmesini istemediğim için sabrediyordum. Onun, daha doğrusu bir erkeğin cinsel isteklerine mutlaka karşılık vermem gerektiğini düşünüyordum. Böyle olması gerektiğini birisi söylemediği gibi ben de buna inanıyor değildim. Ama, bir zamandan sonra, erkek, sevdiğim erkek öyle isterse, bir kadın olarak buna boyun eğmenin normal olduğu fikrini kabullendim nedense (Kawakami, 2023, s.175)."

Kadınların kendi cinsellikleri ve doğurganlıkları üzerindeki kontrol gücüne sahip olmaması, ataerkil toplum yapısının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (bkz. Varol, 2013, s.93). Bu yapı içinde, erkekler güç ve hâkimiyet sahibi bireyler olarak konumlandırılırken, kadınların ise erkeğin istek ve sınırları doğrultusunda hareket etmesi beklenmektedir. Toplumsal düzenin, kadınların erkek tarafından belirlenen roller çerçevesinde yaşamasıyla sağlanacağı düşüncesi de bu anlayışı pekiştirmektedir (bkz. Sakman, 2012, s.5-7).

Erkeğin sözde istek ve ihtiyaçlarını karşılayamayan kadın, kadınlığını sorgulamakta ve kendi varlığına ve bedenine karşı dahi ötekileşmiş hissetmektedir: “Çok eskiden bir erkek arkadaşım vardı. Bir süre çıkmıştık, beraber olmuştuk, ne kadar olduğunu bile hatırlamıyorum. Ama olmadı. Yapamıyordum. ... ‘Arada bir, bu durumda ben bir kadın mıyım diye kendime soruyorum’ dedim. (Kawakami, 2023, s.313).”

Bu durum, kadınların erkeklerin isteklerini karşılayamama sonucunda kendi cinselliklerini ve kimliklerini sorgulamalarına yol açmakta, ataerkil toplum yapısında kadın olmanın getirdiği toplumsal normlar nedeniyle kendilerini yetersiz hissetmelerine sebep olmaktadır. Kadınların, cinsellik üzerinden biçimlenen beklentileri karşılayamaması, onların özne olma durumlarını ve kendi bedenlerine dair algılarını zedelemekte, bu da kadının kimliğini sorgulamasına neden olmaktadır.

Natsuko, romanın ilk kısımlarında, toplumun dayattığı kurallara ve normlara sıkı sıkıya bağlı, bu düzenin dışına çıkmaktan çekinen bir karakter olarak görülür. Ancak roman ilerledikçe, annelik arzusu etrafında şekillenen bireysel istekleri doğrultusunda toplumsal beklentilere meydan okuma cesareti kazanır. Natsuko, yalnız bir kadın olarak çocuk sahibi olma arzusunu dile getirirken, toplumun aile kavramına dair katı normlarına ve şekilci yaklaşımlarına açıkça karşı çıkar:

“Tek başına yaşayan bir insanın kendi çocuğuyla buluşma hakkı en başta yok mudur? Bu da mı kendi suçu? Ben herkesin eleştirdiği aile sistemini ya da şekilciliği dikkate almak istemiyorum” (Kawakami, 2023, s.278).

Natsuko’nun bu ifadeleri, ataerkil yapının dayattığı geleneksel aile yapısına yönelik eleştirel bir duruşu yansıtır ve bireyin toplumsal sınırları aşma hakkını savunur. Romanın bu kısmında, yazar Mieko Kawakami, Natsuko’nun kişisel özgürlük arayışı aracılığıyla, kadınların toplumsal beklentilere ve ataerkil düzenin sınırlarına mahkum olmak zorunda olmadıklarına dair güçlü bir mesaj sunar. Her ne kadar bu düzen kökten değişmemiş olsa da, kadınların kendi iradeleri ve istekleri doğrultusunda bu sınırlardan bağımsız hareket edebilecekleri ve kendi yollarını çizebilecekleri vurgulanır. Bu, romanın genelinde egemen olan bireysel direniş temasıyla örtüşerek, kadınların özne olarak kendi yaşamlarını şekillendirme kapasitelerine dair güçlü bir umut vadeder. Romanın sonunda Natsuko’nun, ataerkil aile yapısından bağımsız olarak bir çocuk sahibi olması, bu özgürlük arayışının somut bir tezahürü niteliğindedir. Bu durum, romanın genelinde egemen olan bireysel direniş temasıyla örtüşerek, kadınların özne olarak kendi yaşamlarını şekillendirme kapasitelerine dair güçlü bir umut vadeder.

Kadının toplumsal hayatta bir anne ve eşten daha fazlası olarak görülmemesi durumu, romandaki üç ana karakterin yanı sıra farklı karakterler üzerinden de okuyucuya aktarılmaktadır. Örneğin, Natsuko’nun arkadaşı Rie Konno, kendi ailesinde yaşadığı ataerkil düzeni, kocası ile kurduğu ailede de yaşamaktadır:

“Hamilelik ve doğum sıkıntısız geçti ama doğumdan sonra bedenim çöktü. ... Kocam hiç yardımcı olmadı. Hatta yardımcı olmak bir yana, bana gerçekten kötü şeyler söyledi. ‘Doğum, kadınların yapabildiği sıradan bir şey, daha ne kadar yorgunum, yorgunum deyip duracaksın?’ dedi. ‘Hamile kalmak da doğum yapmak da doğal bir şey değil mi? Annem de doğurdu, diğer kadınlar da doğuruyor, bir tek sen bu kadar abartıyorsun’ deyip güldü.” (Kawakami, 2023, s.247-248).

Alıntıdan anlaşılacağı üzere, kadın doğum gibi hem bedenen hem de manevi açıdan oldukça yorucu bir süreç geçirmesine rağmen, kocası ona destek olmamaktadır. Bu durum, ataerkil düzenin bir sonucudur. Erkek, karısına destek olursa ve çocuk ile ilgilenirse, ev işlerine katılmış gibi bir izlenim yaratacağını ve bunun, ev içindeki otoritesini etkileyebileceğini düşünmektedir.

Japon toplumunda erkeklerin eşlerine yardımcı olmaması durumu, ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Hatta, Japon toplumunda çocuk yetiştirme konusunda aktif rol üstlendiği için kadına çekici gelen erkekleri tanımlamak amacıyla “Ikumen” adlı bir kavram ortaya çıkmıştır. Ikumen, “ikuji” (çocuk yetiştirme) ve “ikemen” (yakışıklı) kelimelerinin birleşiminden oluşmaktadır ve ilk kez 2010 yılında, erkeklerin çocuk bakımında daha fazla sorumluluk almasını teşvik etmeyi amaçlayan Sağlık, Çalışma ve Refah Bakanlığı’nın bir projesinin parçası olarak kullanılmıştır. Bu proje günümüze yakın bir tarihte başlamış olmasına rağmen, erkeklerin çocuk bakımında aktif bir rol oynaması hâlâ nadir bir durumdur. Erkeklerin %26’sı, “bir babanın iş merkezli yaşamının aile mutluluğu için anahtar olduğuna” katıldıklarını ifade etmiştir. Bu görüşe katılmayan erkekler ise görüşe katılmamalarına rağmen toplumsal normlara bağlı kalmaya devam etmiştir.

“Hükümetin yaptığı tüm projelere rağmen, son yıllarda erkeklerin %30’u hala işinin ailesinden önde geldiğini ve ev işleri ile çocuk yetiştirme konularında kadınların sorumluluk alması gerektiğini düşünmektedir (Cabinet Office, 2012, s.16; akt. Gray, 2022, s.154).” “Günümüzde proje hala devam etmekte olup, hükümetin Cinsiyet Eşitliği

Bürosu, erkeklerin çocuk yetiştirmeye daha fazla katılmalarını desteklemek amacıyla çeşitli programları vurgulamaktadır. Ancak, 2019 yılında Japonya Sendikalar Konfederasyonu tarafından yapılan bir anket, babaların %45'inin çocuklarıyla haftada yalnızca 5 saat veya daha az zaman geçirdiğini ve %13.5'inin ise çocuk bakımına hiç zaman ayırmadığını göstermektedir (Rengo, 2019, s.6; akt. Gray, 2022, s.154).” Görüldüğü üzere, günümüz tarihine yakın zaman dilimlerinde dahi Japonya’da aile yaşamında erkek, karısına ev işlerinde ve çocuk bakımında hükümetin yaptığı tüm programlara rağmen destek olmamaktadır. Bu durum, hükümetin cinsiyet eşitliğini teşvik etmeye yönelik programlarına rağmen, yüzyıllardır süregelen ataerkil düzenin ne kadar derinlemesine yerleşmiş olduğunu ve bu yapının kırılmasının ne denli zor olduğunu ortaya koymaktadır. Bu zorluk, Kawakami'nin romanında Yusa karakterinin sözlerinde somut bir biçimde yansıtılmaktadır:

“Düşünsene, doğduğundan itibaren yüceltiliyorsun ve bunun farkında bile değilsin, etraftaki işleri hep anneler yapıyor. Erkekler penisi olan üstündür, sadece kadınlar iş yapar, diye öğretiliyor. Sonra erkekler toplum içine çıkıyorlar ve her şey onların penisi etrafında dönüyor. Tüm işleri kadınlar yapıyor (Kawakami, 2023, s.314).”

Yusa'nın bu sözleri, ataerkil sistemin toplumun en küçük birimi olan aile yapısına kadar nasıl kök saldığını ve erkeklerin üstün kabul edilme anlayışının çocukluktan itibaren nasıl içselleştirildiğini gözler önüne serer. Toplumsal cinsiyet rollerinin bu şekilde inşa edilmesi, Japon toplumunda erkeklerin ev içi sorumluluklardan muaf tutulmasının yanı sıra, kadınların bu işlerle doğal olarak ilişkilendirilmesini de pekiştirir. Bu yapı, sadece bireysel tutumlarla değil, köklü kültürel değerlerle de beslenir ve bu nedenle değiştirilmesi oldukça zordur. Kadınların toplumsal yapı içerisindeki bu konumu, onların “öteki” olarak algılanmasını güçlendirir; erkek merkezli bir dünyada kadınların emekleri görünmez kılınırken, onlar ancak ev içi sorumluluklarıyla tanımlanan, dışarıdaki dünyada yer bulamayan bir konuma itilirler. Kadının ötekileştirilmesi, erkeklerin ayrıcalıklarının normalleştirilmesiyle paralel olarak sürdürülürken, kadınlar, bir yandan varoluşlarının temeline sürekli olarak başkalarının ihtiyaçlarını koymak zorunda bırakılmakta, öte yandan da bireysel kimliklerini gerçekleştirmekte zorlanmaktadır.

İnceleme sürecinde ele alınan tüm alıntılardan da anlaşılacağı üzere, Mieko Kawakami'nin “Memeler ve Yumurtalar” romanı, Japon toplumundaki kadınların ötekileştirilme süreçlerini; bu süreçlerin köklü toplumsal normlarla nasıl pekiştirildiğini ve toplumsal eşitsizliğin sürekliliğini eleştirel bir bakış açısıyla sunar. Eser, ana karakterler Natsuko, Makiko ve Midoriko ile diğer karakterlerin yaşamları aracılığıyla, ataerkil düzenin kadınları toplumsal hayatın merkezinden nasıl uzaklaştırdığını ve onları “öteki” konumuna nasıl ittiğini gözler önüne serer. Japon toplumunda erkeklerin üstün konumlarının erken yaşlardan itibaren içselleştirilmesi ve kadınların ev içi rolleriyle sınırlandırılması, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürekliliğine zemin hazırlamaktadır. Kawakami'nin eseri, bu tartışmaların odak noktasında yer almakta, kadınların toplumsal hayatta kendi kimliklerini gerçekleştirme çabalarını ve bu çabaların önündeki engelleri güçlü bir biçimde yansıtmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada “Memeler ve Yumurtalar” romanı üzerinden Japonya’da kadınların toplumdaki yerini, kimliklerini ve ötekileştirilme süreçlerini merkeze almıştır. Japon kültüründe kadının konumu, Budist ve Konfüçyüsçü öğretilerle şekillenmiş bir ataerkil yapı çerçevesinde, tarihsel olarak belirli kalıplara indirgenmiş, kadınların toplumsal rolleri, ağırlıklı olarak annelik ve ev içi görevlerle sınırlandırılmıştır. Romanında, toplumun kadınlara karşı yapısal kusurlarını gözler önüne seren Kawakami, ataerkil düzene yönelik eleştirisini, kadının varoluşsal kaygılarını ve dışlanma sürecini sergileyerek ifade etmiştir. Bu süreçte toplumsal cinsiyet normları, kadının kimliğini tanımlamada baskın bir rol oynamaktadır.

Romanın ana karakterleri, toplumda “öteki” olarak konumlanan kadınların içsel ve dışsal mücadelelerini yansıtır. Natsuko ve Makiko gibi karakterler, Japonya’da kadın olmanın getirdiği toplumsal beklentiler çerçevesinde kendi kimliklerini keşfetme ve ifade etme çabası içine girerler. Eser, kadınların olmak istedikleri kişi olma arzusu ile toplumun beklentilerine uyma zorunluluğu arasındaki gerilimi dramatik bir biçimde ele alır. Özellikle güzellik algıları ve kadının toplumdaki konumuna dair eleştiriler, karakterlerin kimlik arayışını daha da derinleştirir. Güzellik normlarına boyun eğme zorunluluğu, kadınların bedenlerine ve kimliklerine yabancılaşmalarına yol açarken, ataerkil normların kadının kendini gerçekleştirme çabalarını sınırlayan birer enstrüman haline gelmesine neden olur.

Sonuç olarak, Kawakami'nin “Memeler ve Yumurtalar” romanı, kadının özgürleşme mücadelesini merkeze alarak toplumsal normları sorgulayan güçlü bir yapıttır. Bu çerçevede roman, yalnızca Japon toplumuna yönelik bir eleştiri sunmakla kalmaz; aynı zamanda, kadının bireysel varoluşunu sınırlayan evrensel baskılara karşı bir direniş çağrısı olarak da okunabilir. Kawakami'nin kadın kimliğine dair çizdiği bu kapsamlı tablo, kadınların toplumsal kimliklerini yeniden inşa etme çabalarının sürdürülebilir bir özgürleşme sürecine evrilmesi gerektiğine işaret eder ve kadın haklarına dair farkındalığın önemini vurgular.

KAYNAKÇA

Aiko, O. (1993). Women and sexism in Japanese Buddhism: A reexamination of Shinran's view of women. The Japan Christian Review.

- Aktaş, G. (2013). Feminist söylemler bağlamında kadın kimliği: Erkek egemen bir toplumda kadın olmak. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 30(1).
- Alzate, J. (2020). Embodiment and its violence in Kawakami Mieko's Chichi to ran: Menstruation, beauty ideals, and mothering. *Japanese Language and Literature*, 54(2), 515–549.
- Allen, P. (1958). Changes in the Status of Japanese Women. *The Ohio Journal of Science*, 58(1).
- Arslan, H. (2014). Budizm'de kadının konumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 39, 147-179.
- Azertürk, S. İ., & Akman, T. (2018). Konfüçyüs'ün kadın görüşü üzerine. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 19-37.
- Beauvoir, S. D. (1993). *Kadın ikinci cins II: Evlilik çağı* (B. Onaran, Çev.). (7. basım). İstanbul: Payel Yayınları.
- Belarmino, M., & Roberts, M. R. (2019). Japanese gender role expectations and attitudes: A qualitative analysis of gender inequality. *Journal of International Women's Studies*, 20(7), Article 18.
- Coşkuner Kalın, C. (2016). Simone de Beauvoir: Ötekiliğin kabulü. *Beytulhikme: An International Journal of Philosophy*, 6(2), 67-85.
- Dalbay, R. S. (2018). "Kimlik" ve "toplumsal kimlik" kavramı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, 161-176.
- Grant, R. (2016). Japanese workplace harassment against women and the subsequent rise of activist movements: Combatting four forms of hara to create a more gender equal workplace.
- Gray, G.P. (2022). "Japanese Gender Norms and Their Impact on Male Attitudes Toward Women." In Schotanus, M.S. (Ed.), *Gender Violence, the Law, and Society* (Emerald Interdisciplinary Connexions, pp. 143-159). Emerald Publishing Limited.
- Joyce, L., Paulson, J., & Powers, E. (1976). *Women in changing Japan*. Boulder, CO: Westview Press
- Karakaya, H. (2018). Görünmez emek ve ev kadınları. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 73-94.
- Kawakami, M. (2023). *Memeler ve yumurtalar* (Çev. A. V. Erdemir). Doğan Yayınları Yayıncılık.
- Kawakami, M. (2024). How men can make the world better for women. *The Economist*. <https://www.economist.com/by-invitation/2024/01/02/mieko-kawakami-on-how-men-can-make-the-world-better-for-women> (Erişim Tarihi: 24.11.2024).
- Mohammad, N. (2023). Fragmented bodies, fractured identities: Womanhood and body politics in Breasts and Eggs. *Theory and Practice in Language Studies*, 13(12).
- Moran, B. (2002). *Edebiyat kuramları ve eleştiri* (7. baskı). İletişim Yayınları.
- Munawar, A., & Chaudhary, F. (2022). Alienation, embodiment, and search for authenticity under capitalism in Mieko Kawakami's Breasts and Eggs. *International Journal of Linguistics and Culture*, 3(2), 179-192.
- Ogawa, T. (1992). An overview of the Japanese family law system: Focusing on a historical survey. *Kenkyu*.
- Öztürk, M. Y. (2012). Ataerkil kapitalist toplumda kadının bedeni. *Kapitalizm, Kadın ve Kürtaj*, 27(4), 274-281.
- Palan K.M (2001). Gender identity in consumer behavior reserach: a literature review and research agenda. *Academy of Marketing Science*, 2001(10): 1-24.
- Preethi, S. L., & Bhuvana, N. (2024). Womanhood in Mieko Kawakami's Breasts and Eggs. *International Journal of English and Studies*, 9(2), 64-71.
- Rynjah, M. (2022). Recognition and otherness: An emphasis on gender. *Journal of Research in Humanities and Social Science*, 10(12), 172-175.
- Sakata, S. (2013). Historical origin of the Japanese Ie system. *Chuo Online*. <https://yab.yomiuri.co.jp/adv/chuo/dy/opinion/20130128.html> (Erişim Tarihi: 24.11.2024).
- Sakman, E. (2012). Cinsel şiddet: Ataerkil cinsellik anlayışının bir ürünü. *PiVOLKA*, 23(7).
- Schutte, G. (2012). Beauty and the Beast: The 'Othering' of Women by the Beauty Industry. *The South African Civil Society Information Service*. <https://sacsis.org.za/site/article/1389> (Erişim Tarihi: 24.11.2024).
- Sevim, A. (2005). *Feminizm*. İstanbul: İnsan.

- Shalini, M., & Aruna, M. (2022). Female embodiment: Narrating gender/narrating body in Mieko Kawakami's Breasts and Eggs. *Contemporary Literary Review India*, 9(2), 19-35.
- Silva, M. A. (2010). "Women in Ancient Japan: From Matriarchal Antiquity to Acquiescent Confinement ." *Inquiries Journal/Student Pulse*, 2(09). Retrieved from <http://www.inquiriesjournal.com/a?id=286> (Erişim Tarihi: 24.11.2024).
- Üste, B. (2015). Hegel - Rousseau, Mill ve Hayek'in değerlendirmelerinde toplumda ötekileştirilen 'kadın'ın konumu. *Denizli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4, 103-126.
- Varol, S. F. (2013). *Kültür endüstrisi bağlamında cinsiyetçi ideoloji ve kadın kimliğinin inşası* (Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). İstanbul Üniversitesi.
- Villa, L. F. (2019). Classic patriarchal values and their effects on working Japanese women. *Online Journal Mundo Asia Pacifico*, 8(14), 60–75. H
- Wang, Q. (2004). "San Gang Wu Chang" Zai Pipan "三纲五常"再批判. (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi) Heilongjiang Daxue, Harbin.
- Yavuz, A., & Kengürü, A. (2017). Öteki olarak kadın: Gazete haberlerinde kadın temsilleri. Vol:3, Issue:16, 404-418. (ISSN: 2149-8598)
- Yılmaz, A. (2020). *Cinsel şiddet ve kurumsal yanıtlar: Türkiye örneği* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi). İstanbul Üniversitesi.
- Yılmaz, S. (2018). Toplumsal cinsiyet rollerinin günlük hayattaki yansımaları: Çorum/Alaca örneği. *İmgelem*, 2(2), 59-79.
- Zhou, Y. (2015). Career interruption of japanese woman: why is it so hard to balance work and childcare? *Japan labor review*, 12, 106-123.